

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 391/2021-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Stanislavom Kaščákom, 1. mája 1246, Vranov nad Topľou, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5Cdo/9/2019 z 11. decembra 2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 6. apríla 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhuje zrušiť napadnuté uznesenie a priznať náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a prílohy vyplýva, že sťažovateľ podal na Okresnom súde Trebišov proti žalovanej [REDAKOVANÉ] žalobu o neplatnosť výpovede z pracovného pomeru, ktorá bola zdôvodnená organizačnými zmenami zrušením pracovného miesta. Žalovaná škola mala mať voľné pracovné miesta na pozíciu učiteľa náboženskej výchovy a anglického jazyka. Okresný súd rozsudkom č. k. 10Cpr/1/2014 z 30. septembra 2015 žalobu zamietol a na odvolanie sťažovateľa Krajský súd v Košiciach rozsudkom č. k. 2CoPr/1/2016 z 29. septembra 2016 rozsudok okresného súdu potvrdil.

3. Všeobecné sudy dospeli k jednotnému záveru, že výpoveď je platná. Osobitne uviedli, že vhodnosť ponúkutej práce musí zodpovedať schopnostiam zamestnanca a jeho kvalifikácii, ktoré sťažovateľ v tomto prípade nespĺňal. Mal mať len základné vedomosti z anglického jazyka. K námietke sťažovateľa, že bola prijatá ďalšia nekvalifikovaná zamestnankyňa na dobu určitú na obdobie, keď bola sťažovateľovi pozastavená jeho pedagogická činnosť, všeobecné sudy uviedli, že táto vykonávala prácu časovo obmedzene. Žalovaná škola po dobu dvoch mesiacov

od predmetnej výpovede neprijala na pracovné miesto iného zamestnanca, a tým neporušila ustanovenie § 61 ods. 3 Zákonníka práce.

4. Sťažovateľ v dovolaní proti rozsudku krajského súdu namietal, že krajský súd sa žiadnym spôsobom nevysporiadal so zásadnými právnymi otázkami, (i) písomné rozhodnutie o organizačnej zmene bolo prijaté pred prerokovaním so zástupcami zamestnancov, čím bol porušený podľa sťažovateľa § 237 ods. 2 Zákonníka práce. Krajský súd podľa sťažovateľa „*nezaujal k tomu žiadne stanovisko*“, žalovaná mala priamo v rozhodnutí o organizačnej zmene uviesť výslovne meno sťažovateľa, a teda organizačná zmena nebola urobená všeobecne, ale cielene proti sťažovateľovi. Uvedené pochybenie podľa sťažovateľa zostalo „*nenapravené odvolacím súdom v odvolacom konaní*“. Sťažovateľ pred odvolacím súdom namietal aj nejasnosť časových účinkov organizačnej zmeny. Odvolací súd sa „*momentom účinnosti organizačnej zmeny vôbec nezaoberal*“. Pri tejto námietke sťažovateľ tiež odvolaciemu súdu vytkol nesprávne skutkové zistenie z vykonaného dokazovania. Podľa sťažovateľa by mala byť výpoveď pre nadbytočnosť neplatná, pretože predchádzala účinkom organizačnej zmeny. V tejto súvislosti nesprávne právne posúdenie „*vôbec nenapravil, ani nespomenul ani odvolací súd vo svojom rozhodnutí*“. Sťažovateľ ďalej pred odvolacím súdom namietal, že odvolací súd si vôbec nevšimol rozpor „*tvrdený súdom prvej inštancie s výsledkami dokazovania*“ pri konštatovaní počtu zamestnancov podľa organizačnej štruktúry. Odvolaciemu súdu ďalej vytkol, že sa „*vôbec nezaoberal*“ matematickým faktom, že u žalovanej pracovalo 6 zamestnancov na dobu určitú, z ktorého dôvodu nebolo potrebné dávať sťažovateľovi výpoveď. Odvolací súd podľa sťažovateľa nedal „*žiadnu odpoveď*“ ani vo vzťahu ku konkrétnym menám učiteľov špeciálnych tried vo vzťahu k organizačnej štruktúre. Sťažovateľ ďalej namieta, že ide o špeciálnu základnú školu, kde úroveň angličtiny je „*skutočne základná (nízka)*“, a preto podľa neho postačovala jeho základná znalosť angličtiny. Na porovnanie poukázal na inú zamestnankyňu, ktorá takto vyučovala anglický jazyk. Odvolaciemu súdu ďalej vytkol, že sa relevantne nezaoberal uvedenou možnosťou, v rámci ktorej má relevanciu výpoveď len pre prípad neochoty podrobiť sa predchádzajúcej príprave na inú prácu. Sťažovateľ vytkol odvolaciemu súdu nevysporiadanie sa s úmyselným konaním žalovanej proti nemu a pravou príčinou rozviazania pracovného pomeru, podľa ktorej išlo o osobnú pomstu zo strany riaditeľa žalovanej za podporu petície rodičov za jeho odvolanie. Takýto postup označil za postup odporujúci dobrým mravom, no odvolací súd sa jeho argumentmi „*skutočne nezaoberal*“.

5. Najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol dovolanie sťažovateľa podľa § 447 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) z dôvodu, že sťažovateľ nevymedzil dovolací dôvod podľa zákonných pravidiel prípustnosti dovolania. Naznačil možné vady rozsudku krajského súdu, za ktoré treba považovať aj nenariadenie pojednávania v prípadoch, keď na takýto postup nie sú splnené zákonné podmienky, no dovolanie by bolo prípustné len v prípade, ak by ho sťažovateľ uplatnil podľa § 420 písm. f) CSP, čo sťažovateľ neurobil a najvyšší súd bol dovolacím dôvodom viazaný.

II.

6. Podľa názoru sťažovateľa napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je arbitrárne. Všeobecné súdy nesprávne právne posúdili skutkový stav veci a nijako neodôvodnili jeho podstatné námietky. Sťažovateľ zotrúva na argumentácii uplatnenej pred všeobecnými súdmi a konštatuje, že krajský súd, ako aj najvyšší nedali žiadnu odpoveď na podstatné právne otázky konštatované v bode 4 a odmietli prehodnotiť skutkový stav veci. Zdôraznil nesprávne vysporiadanie sa s rozporom medzi rozhodnutím žalovanej školy o organizačnej zmene z 31. marca 2014 a výpoveďou z pracovného pomeru, že s riaditeľom školy mal „zlý vzťah“, z čoho vyvodzuje porušenie dobrých mravov pri daní výpovede, že jeho prepustenie z práce bolo úmyselné a že podľa platnej právnej úpravy a okolnosti na strane zamestnávateľa mu mala byť ponúknutá iná vhodná práca, ktorú mala žalovaná k dispozícii.

III.

7. Podľa ustálenej rozhodovacej činnosti ústavného súdu (I. ÚS 50/97, I. ÚS 54/97, I. ÚS 154/08) podstata základného práva priznaného čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého reálne sa domáhať ochrany svojich práv na súde a tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola označenému právu poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré ustanovenie o súdnej ochrane vykonávajú. Základné právo na súdnu ochranu teda nespočíva len v práve domáhať sa súdnej ochrany, ale túto aj v určitej kvalite, t. j. zákonom ustanoveným postupom súdu, dostať.

8. Pokiaľ ide o medze zasahovania ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že nie je prieskumným súdom ani nadriadeným súdom. Pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti ústavný súd nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti pre porušenie základného práva na súdnu ochranu (práva na spravodlivé súdne konanie) rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrárne alebo svojvoľné s priamym dopadom na niektoré zo základných práv a slobôd (I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

9. Tak, ako všeobecné súdy, aj ústavný súd vychádza z predpokladu, že na strane dotknutej osoby nestačí právo mať, ale že ho musí aj správne uplatniť v rámci zákonných pravidiel. Sťažovateľ namieta, že krajský súd nezvládol vec po právnej stránke, ako aj skutkovej stránke. V jeho ústavnej sťažnosti dominuje nedostatočné odôvodnenie zo strany krajského súdu, ktorý nedal odpoveď na kľúčové argumenty a najvyšší súd na jeho výhrady následne v rozhodnutí o dovolaní adekvátne nereagoval. Sťažovateľ však za toho, kto porušil jeho základné práva [§ 123 ods. 1 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] označil najvyšší súd, ktorý sa tak stal účastníkom konania (§ 125 zákona

o ústavnom súde). Sťažovateľ aj výslovne odôvodnil, že ústavnú sťažnosť podáva proti uzneseniu najvyššieho súdu (časť II druhý odsek ústavnej sťažnosti).

10. Podľa rozhodovacej činnosti ústavného súdu súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (II. ÚS 410/06, I. ÚS 108/07, III. ÚS 311/07). Pričom povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať skutkovej, ako aj právnej stránky rozhodnutia (III. ÚS 328/05, III. ÚS 116/06).

11. Podobne tiež ústavný súd uvádza, že riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vyžaduje, aby sa súd jasným právne a korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné.

12. Podľa názoru ústavného súdu všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam. Ak však pôjde o argument rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve s ohľadom na tento argument. Rovnako aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri výklade čl. 6 ods. 1 dohovoru vyvodzuje zo skutočnosti, že súdny proces musí byť „spravodlivý“, povinnosť súdu dostatočne odôvodniť svoje rozhodnutie. Stabilne preto vo svojich rozhodnutiach uvádza, že *„podľa ustálenej judikatúry zohľadňujúcej princíp vzťahujúci sa na riadny výkon spravodlivosti, rozsudky súdov a tribunálov musia dostatočne uviesť dôvody, na ktorých sú založené“* (rozsudok ESLP z 16. 12. 1992 vo veci Hadjianastassiou proti Grécku, sťažnosť č. 12945/87, § 33).

13. O svojoľné (arbitrárne) súdne rozhodnutie potom v zmysle rozhodovacej činnosti ústavného súdu pôjde v prípade nedostatočného zdôvodnenia rozhodnutia všeobecného súdu, teda, že *„pokiaľ všeobecný súd dospeje k rozhodnutiu bez toho, aby sa vo svojom rozhodnutí vysporiadal so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami tvoriacimi základ pre toto rozhodnutie, treba rozhodnutie všeobecného súdu považovať za arbitrárne, teda za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy a s čl. 6 ods. 1 dohovoru“* (I. ÚS 265/05).

14. Uvedené východiska poskytujú osobe dotknutej nepreskúmateľným rozhodnutím relevantné šance. Sťažovateľ nepodal ústavnú sťažnosť proti rozsudku krajského súdu, čím v značnej miere limitoval vlastné možnosti ústavnoprávneho prieskumu. Sťažovateľ pritom podal ústavnú sťažnosť do dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia o jeho mimoriadnom opravnom prostriedku (6. februára 2020), a teda mal podľa § 124 zákona o ústavnom súde zachovanú lehotu napadnúť aj rozhodnutie krajského súdu.

15. Ústavný súd tak viazaný rozsahom a dôvodmi ústavnej sťažnosti (§ 45 zákona o ústavnom súde) mohol preskúmať len napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu, a to navyše len v rámci zvoleného dovolacieho dôvodu (§ 45 zákona o ústavnom súde). Sťažovateľ vymedzil dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP, a teda z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci. Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP nepodal.

16. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom *denegationis iustitiae* (odmietnutia spravodlivosti) [uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 6 Cdo 155/2017 z 25. októbra 2017].

17. Sťažovateľ pred najvyšším súdom namieta nedostatočné odôvodnenie rozsudku krajského súdu. Nedostatočné odôvodnenie ako vada rozhodnutia zapadá do konceptu porušenia práva na spravodlivý proces. Ide o dôvod tzv. zmätočnosti rozhodnutia podľa § 420 písm. f) CSP, ktorý sťažovateľ nevyužil. Najvyšší súd pritom nevyhlásil dôvodnosť dovolania z dôvodu zmätočnosti na strane krajského súdu, ak by dovolanie bolo takto uplatnené, a v tejto súvislosti poukázal na teoreticky prípustný dovolací dôvod založený na nenariadení pojednávania (bod 22 napadnutého uznesenia). Najvyšší súd v napadnutom uznesení s odkazom na § 440 CSP objasnil, že bol dovolacím dôvodom, tak ako ho zvolil sťažovateľ, viazaný (bod 10 napadnutého uznesenia).

18. Sťažovateľ v dovolaní namietal, že krajský súd sa žiadnym spôsobom nevysporiadal s podstatnými právnymi otázkami (bod 4 ústavnej sťažnosti). Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti opísal jednotlivé právne otázky samostatne a pri každej opakovane konštatuje žiadne vysporiadanie sa zo strany krajského súdu, najčastejšie slovami „... odvolací súd sa k nej nevyjadruje ani k nej nezaujal žiadne stanovisko...“, „... odvolací súd sa vôbec nezaoberal...“ alebo „... ani nespomenul odvolací súd...“ a pod.

19. Ústavný súd sa nie v celom rozsahu dokáže stotožniť s odôvodnením najvyššieho súdu, najmä v časti vyžadujúcej od sťažovateľa, aby uviedol konkrétny judikát, od ktorého sa odvolací súd odklonil, keďže takúto povinnosť CSP dovolateľovi nenormuje a najvyšší súd má poznať vlastnú judikatúru (III. ÚS 8/2020). Rovnako ani v časti vyžadujúcej od sťažovateľa spresnenie, ako mala byť otázka správne riešená, keďže to nezodpovedá zákonným predpokladom na vymedzenie dovolacieho dôvodu (*Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. (2) Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia; § 421 CSP*).

20. Odhliadnuc od uvedeného nedostatku však pri dovolaní, ako ho zvolil sťažovateľ, závery najvyššieho súdu, že dovolanie nebolo odôvodnené prípustnými dôvodmi a dovolacie dôvody neboli vymedzené spôsobom uvedeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP a že preto dovolanie odmietol, sú vo výsledku správne. Hmotnoprávne východiska, tak ako na ne poukázal sťažovateľ, sa v zásade nejavia ako nesprávne. Ako už ústavný súd uviedol, problém spočíval v procesnom postupe sťažovateľa. Už len samotná skutočnosť, že sťažovateľ na jednej strane namietal právne

posúdenie veci krajským súdom s ustálenou súdnou praxou a na druhej strane identifikoval vadu ako žiadne právne posúdenie krajským súdom, vyvoláva vnútorné napätie, ktoré pomerne jasne identifikuje problém dovolania, že nebolo uplatnené podľa § 420 písm. f) CSP pre nedostatočné odôvodnenie rozsudku krajského súdu.

21. Sťažovateľ dovolanie vymedzil nesprávnym právnym posúdením veci zo strany krajského súdu podľa § 421 CSP. Už pojmovo takýto dovolací dôvod indikuje nemožnosť prieskumu skutkových nedostatkov zo strany krajského súdu, ktoré sú (aj) súčasťou argumentácie v dovolaní, a to aj keby sa nebral do úvahy dôležitý procesný aspekt, že dovolací súd nie je skutkovým súdom. Najvyšší súd, viazaný dovolacím dôvodom inklinujúcim k právnemu posúdeniu veci [§ 421ods. 1 písm. a) a b) CSP], preto napríklad nemal právny priestor na zmenu skutkového stavu, ktorou by sa konštatovala zaujatosť riaditeľa základnej školy alebo iné skutkové závery pri počtoch zamestnancov na účely inej vhodnej práce. Vzhľadom na to, že najvyšší súd bol viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil krajský súd (§ 442 CSP), najvyšší súd nepochybil, ak nevyhodnocoval právne otázky, ktoré nemali základ v skutkovom stave zistenom krajským súdom. Ako už ústavný súd uviedol, samotný sťažovateľ sa zbavil procesných nástrojov, ktoré by mali potenciál zmeniť skutkový stav zistený krajským súdom, akým by bolo napríklad namietanie selektívneho prístupu pri dokazovaní zo strany krajského súdu, a to či už ústavnou sťažnosťou proti rozsudku krajského súdu, ale aj namietaním porušenia práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) CSP.

22. Sťažovateľ svoje právo pred dovolacím súdom efektívne neuplatnil a dovolací súd, viazaný dovolacím dôvodom, sám nedostatok podania napraviť nemohol. Ak sťažovateľ vytýka najvyššiemu súdu, že kto sa potom bude zaoberať správnosťou „skutkových záverov“ (str. 4 prvý odsek ústavnej sťažnosti), tak ústavný súd poukazuje na § 442 CSP, podľa ktorého „*Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd*“.

23. Z uvedených dôvodov ústavný súd sťažnosť namietaného porušenia označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júna 2021

Robert Šorl
predseda senátu